

การปกปิดตัวตนและการใช้บัญชีลับในสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทย

Self-Concealment and Secret Social Media Accounts Among Thai Youth

กฤชณัท แสตนวิ¹, วีระนันท์ คำนิ้งวุฒ² และ ชัชฎา อัครศรีวร นากาโอกะ³

Kritchanat Santawee, Weeranan Kamnungwut and Chatchada Akarasriworn Nagaoka

Corresponding author, E-mail : Good0773@gmail.com

Received : January 20, 2025

Revised : June 8, 2025

Accepted : June 15, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะการใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทย 2) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่นำไปสู่การใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเยาวชน ด้วยการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงจากอาสาสมัคร ซึ่งเป็นเยาวชนอายุระหว่าง 20 – 22 ปี ที่มีบัญชีในสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า 1 บัญชี และต้องมีบัญชีลับที่ไม่เปิดเผยตัวตน หรือไม่ใช้บัญชีที่เปิดเผยเป็นสาธารณะ อย่างน้อย 1 บัญชี รวมจำนวน 8 คน จากเยาวชนชาย จำนวน 3 คน และเยาวชนหญิง จำนวน 5 คน ซึ่งข้อมูลเบื้องต้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกหมวดหมู่ข้อมูลออกเป็นกลุ่มตามกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ ทฤษฎีการลดความไม่แน่นอน ทฤษฎีการจัดการความเป็นส่วนตัวในการสื่อสาร ทฤษฎีการแทรกซึมทางสังคม แนวคิดอัตลักษณ์และการสร้างตัวตน ผลการวิจัย พบว่า 1) ลักษณะการใช้งานบัญชีลับของเยาวชนมี 4 ด้าน คือ (1) ด้านความต้องการเป็นส่วนตัว (2) ด้านสร้างภาพลักษณ์ (3) ด้านการหลีกเลี่ยงการถูกตัดสิน (4) ด้านการใช้บัญชีลับในแพลตฟอร์มที่หลากหลาย 2) สาเหตุที่นำไปสู่การใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย 3 ด้าน (1) ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ ความต้องการด้านอัตลักษณ์และการแสดงออก ความต้องการด้านความปลอดภัย การตอบ

สนองเชิงอารมณ์ (2) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความกดดันทางสังคม ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม วัฒนธรรมและค่านิยมทางออนไลน์ (3) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ ความง่ายในการสร้างและจัดการบัญชี ความหลากหลายของแพลตฟอร์ม การเข้ารหัสข้อมูลและการปกป้องความเป็นส่วนตัว โดยผลการวิจัยช่วยให้เข้าใจลักษณะและสาเหตุในการใช้บัญชีลับของเยาวชนเพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัว ซึ่ง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแพลตฟอร์มและการกำหนดนโยบายสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อให้เยาวชนให้ใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างรู้เท่าทันและปลอดภัย

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ออนไลน์, แอคคหลุม, สื่อสังคมออนไลน์, การปกปิดตัวตน

Abstract

This research aimed to: (1) study the characteristics of secret account usage and identity concealment on social media among Thai youth, and (2) analyze the causes leading to the use of secret accounts and identity concealment on social media among Thai youth. The qualitative research employed In-depth interviews were conducted with a purposively selected sample of eight voluntary participants

^{1,2,3} วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

College of Social Communication Innovation, Srinakharinwirot University

(3 males and 5 females), aged 20–22, who had more than one social media account, including at least one covert or non-public account. Data saturation was reached with this sample size. Data analysis involved categorizing information based on a conceptual framework comprising Uncertainty Reduction Theory, Communication Privacy Management Theory, Social Penetration Theory, and the concepts of identity and self-construction. The findings revealed: 1) four key characteristics of youth's covert account usage: (1) the need for privacy, (2) image construction, (3) avoidance of judgment, and (4) the use of covert accounts across diverse platforms; and 2) the causes leading to the use of covert social media accounts, categorized into three dimensions: (1) psychological factors, including identity and expression needs, security needs, and emotional responses; (2) social factors, such as social pressure, the need for group belonging, and online culture and values; and (3) technological factors, including ease of account creation and management, platform diversity, and data encryption and privacy protection. Ultimately, these findings enhance our understanding of the characteristics and causes of youth's covert account usage for privacy protection. This knowledge is valuable for platform development and the formulation of appropriate communication policies to empower youth to engage with social media thoughtfully and safely.

Keywords: Online identity, Private Account, Social media, Self-concealment

บทนำ

การเกิดขึ้นของ “แอคหลุม” หรือ Finstagram มาจากคำว่า Friends only หรือ Fake Instagram เป็นบัญชีลับที่ถูกสร้างขึ้นมาเพิ่มจากบัญชีที่ใช้อยู่เป็นประจำและถือเป็นวัฒนธรรมใหม่ที่แพร่หลายโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นแอคหลุมมีหลายประเภท และถูกสร้างมาเพื่อจุดประสงค์ที่ต่างกันไป เช่น เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับทำร้ายผู้อื่น หรือเพื่อแอบซ่อนตัวตน (ตระการตา วิวัฒน์อมรชัย, 2563) อย่างไรก็ตาม ในอีกแง่มุมหนึ่งแอคหลุมได้กลายเป็น “หลุมหลบภัย” สำหรับผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์จำนวนมาก ซึ่งกลาย

เป็นพื้นที่แสดงตัวตนที่แท้จริงออกมาได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ แอคหลุม เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ได้ใช้ในการแสดงตัวตนที่แท้จริง ซึ่งแตกต่างไปจากรูปแบบการใช้อินเทอร์เน็ตโดยทั่วไปที่ผู้ใช้งานมักนำเสนอตัวตนของตนเองตามความคาดหวังของผู้อื่นที่เข้ามาใช้พื้นที่เสมือนจริงในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Homayoun, 2017) โดยผู้ใช้งานบางคนได้มีการใช้แอคหลุมเพื่อเข้ามาพูดคุยกับกลุ่มเฉพาะที่มีความชอบในประเด็นหรือเรื่องเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นงานอดิเรก ข้าวคนดัง โดยที่ไม่ต้องสนใจว่าคนที่เรากำลังคุยด้วยนั้นเป็นใคร รวมถึงไม่ต้องกังวลว่าสังคมจะมองอย่างไร เมื่อรู้ว่าผู้ใช้งานมีความชื่นชอบเรื่องต่าง ๆ ที่อาจแตกต่างออกไปจากผู้อื่น เช่น เรื่อง 18+ หรือรสนิยมทางเพศ รวมทั้งยังมีการใช้แอคหลุมรวมกลุ่มกันสวมบทบาทเป็นตัวละครจากภาพยนตร์ การ์ตูน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ส่วนมากจะมีนโยบายให้ผู้ใช้งานเปิดเผยตัวและยืนยันตัวตนว่ามีอยู่จริง แต่ก็ยังมีแพลตฟอร์มและเว็บไซต์บางแห่งที่ยังไม่ได้บังคับให้ผู้ใช้งานต้องยืนยันตัวตนเสมอไป (ณฐมน รัตนตระกูล, 2565) จึงสอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในปัจจุบันที่มักมีลักษณะที่ปิดบังและมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้น โดยมีปัจจัยสำคัญมาจากความกังวลเรื่องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยจากการถูกจับได้ว่าทำกิจกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นที่ยอมรับจากคนรอบข้างหรือสังคม กลุ่มวัยรุ่นจึงหันไปใช้ช่องทางการสื่อสารที่ตนเองสามารถควบคุมได้มากขึ้น เช่น กลุ่ม Facebook แบบปิดและกลุ่มลับ ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเลือกสรรสมาชิกและเนื้อหาได้อย่างอิสระ นอกจากนี้ แอปพลิเคชันจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลอย่าง Vaulty Vaulty (Hide Pictures & Videos) ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันมือถือที่ช่วยซ่อนและปกป้องรูปภาพ วิดีโอ และไฟล์อื่น ๆ อย่างลับๆ บนโทรศัพท์ ยังได้รับความนิยมในหมู่วัยรุ่น เนื่องจากมีฟังก์ชันการรักษาความปลอดภัยที่สูง เช่น การถ่ายภาพผู้ที่พยายามเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต และการตั้งค่ารหัสผ่านหลายชั้นเพื่อจำกัดการเข้าถึงข้อมูลในระดับที่ต่างกัน ส่งผลให้ผู้ปกครองอาจไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของบุตรหลานได้ทั้งหมด แม้ว่าจะได้รับรหัสผ่านมาแล้วก็ตาม (Homayoun, 2017) สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันไม่ได้เพียงเป็นพื้นที่สำหรับการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่สำคัญที่บุคคลสามารถนำเสนอภาพลักษณ์ของตนเองให้ผู้อื่นได้เห็นและรับรู้ โดยการสร้างและแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์บนโลกออนไลน์นี้มีความซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากสภาพแวดล้อมของสื่อสังคมออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่การแสดงออกบนโลก

ออนไลน์มักเป็นการแสดงออกแบบนิรนามหรือไม่ระบุตัวตน แต่ปัจจุบันผู้ใช้ต้องเผชิญกับความคาดหวังให้แสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเองอย่างตรงไปตรงมา แม้ว่าในความเป็นจริง การนำเสนอตัวตนบนโลกออนไลน์มักเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ ซึ่งอาจแตกต่างไปจากความเป็นจริงบางส่วน นอกจากนี้ การขยายตัวของเครือข่ายสังคมออนไลน์และความหลากหลายของผู้ชม ทำให้เกิดการสร้างภาพลักษณ์ของตนเองบนโลกออนไลน์มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น (พรพนวดี ประยงค์, 2559) สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นเวทีที่บุคคลนำเสนอภาพลักษณ์ของตนเองในรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่การนำเสนอตัวตนที่สอดคล้องกับความเป็นจริง ไปจนถึงการสร้างตัวตนที่แตกต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง ซึ่งเปรียบเสมือน "ห้องแห่งความลับ" ที่เปิดโอกาสให้ผู้คนเข้ามาสัมผัสกับอีกด้านหนึ่งของตัวตนของผู้ใช้งาน การสร้างสรรค์ตัวตนเหล่านี้มักมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความประทับใจและได้รับการยอมรับจากผู้อื่นในสังคมออนไลน์ และจากผลสำรวจของ Kaspersky พบว่า ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจำนวนมาก มีบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ที่ไม่เปิดเผยตัวตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้ใช้ส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการสร้างบัญชีประเภทนี้เพื่อรักษาความเป็นส่วนตัวในการแสดงความคิดเห็นที่อาจกระทบต่อชื่อเสียง หรือเพื่อใช้ในการติดตามสิ่งที่สนใจโดยไม่ต้องทำให้ผู้อื่นรู้ นอกจากนี้ ยังมีการนำบัญชีปลอมไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การกลั่นแกล้งหรือคุกคามผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจาก Facebook ที่พบว่าบัญชีปลอมจำนวนมากในระบบ (Motive Influence, 2563)

งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนของการแสดงออกบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมักไม่สอดคล้องกับตัวตนจริงเสมอไป Larson และคณะ (2015) พบว่า การปกปิดตนเองมีความเชื่อมโยงกับปัญหาสุขภาพเชิงลบหลายประการ เช่น ภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และอาการทางร่างกายต่าง ๆ การเก็บซ่อนข้อมูลส่วนบุคคลอาจส่งผลเสียต่อสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการปกปิดตนเองยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางสังคม โดยพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งบุคคลที่มีระดับการปกปิดตนเองสูงมักประสบปัญหาในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด ซึ่งสามารถนำไปสู่ความรู้สึกโดดเดี่ยวและความทุกข์ทรมานทางจิตใจที่เพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับ Cruddas และคณะ (2012) ที่พบว่ามีความเกี่ยวข้องที่สำคัญระหว่างการปกปิดตนเองกับความกลัวในการเปิดเผยตนเองหรือความไม่สบายใจหรือไม่เต็มใจที่จะแบ่งปันข้อมูลส่วนตัว ซึ่งความกลัวในการเปิดเผยตนเอง

มีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการเกิดภาวะซึมเศร้า ความวิตกกังวล และความเครียด แสดงให้เห็นว่าการที่บุคคลมีความรู้สึกกลัวที่จะเปิดเผยความคิดหรือความรู้สึกที่แท้จริงของตนเอง อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งที่ลึกซึ้งและรุนแรงต่อสุขภาพจิต รวมทั้ง Cowan (2020) พบว่า ความลึกลับมีอิทธิพลอย่างมากต่อระดับความใกล้ชิดของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งส่งผลต่อข้อมูลที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับผู้อื่น รวมถึงวิธีการตีความและการทำความเข้าใจโลกรอบตัวของบุคคล สิ่งนี้ชี้ให้เห็นว่าความลับสามารถเป็นได้ทั้งปัจจัยที่สนับสนุนหรือบั่นทอนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ ประการแรก คือการเปิดเผยความลับเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง เช่น การได้รับความสนับสนุนทางอารมณ์ การบรรเทาความอึดอัดใจ หรือการหลีกเลี่ยงการถูกตัดสินจากผู้อื่น ประการที่สอง คือ ความสำคัญของบริษัทที่การเปิดเผยความลับนั้นเกิดขึ้น บริษัทนี้จะกำหนดลักษณะของเครือข่ายทางสังคมของผู้ที่รับรู้ความลับ และมีอิทธิพลต่อผู้ที่อาจได้รับทราบความลับนั้น เช่น ใครบ้างที่จะรู้เรื่องนี้และจะบอกต่อกับใครได้บ้าง ตลอดจน Camacho และคณะ (2020) พบว่า เมื่อการเปิดเผยนำมาซึ่งผลลัพธ์เชิงบวกทำให้การตัดสินใจเปิดเผยอัตลักษณ์ที่อาจเผชิญกับการติตราหรือไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์เชิงบวกที่มีนัยสำคัญต่อบุคคลได้ การกระทำนี้มักส่งเสริมให้เกิดการสนับสนุนทางสังคมที่เพิ่มขึ้น ซึ่งการที่บุคคลเลือกที่จะแบ่งปันอัตลักษณ์ของตนเอง สามารถช่วยบ่มเพาะให้เกิดความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งจากผู้อื่น ซึ่งท้ายที่สุดแล้วย่อมเป็นประโยชน์ต่อจิตใจของบุคคลนั้น อย่างไรก็ตาม ผลกระทบของการเปิดเผยอัตลักษณ์อาจจะไม่ได้เป็นบวกเสมอไป การศึกษาพบว่า ในบางสถานการณ์การเปิดเผยอัตลักษณ์อาจถูกติตราจากผู้อื่นหรือจากสังคม และอาจนำไปสู่ผลลัพธ์ด้านสุขภาพเชิงลบได้จากการได้รับการตอบสนองที่ไม่เป็นมิตร การปฏิเสธ หรือสภาพแวดล้อมทางสังคมไม่เอื้อต่อการยอมรับ จึงเน้นถึงความสำคัญของบริษัท (Context) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดทิศทางของการปกปิดหรือเปิดเผยตัวตน

สำหรับในประเทศไทย งานวิจัยของ รติกร สูงสมสกุล และณัฐชา วัฒนประภา (2562) พบว่า ผู้ใช้เอกซ์ (X) มักแสดงออกซึ่งความคิดเห็นที่รุนแรงและขาดความรับผิดชอบ โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้อื่น นอกจากนี้ งานวิจัยของ นราธิป วิรุฬห์ชาติตะพันธ์ (2548) ยังแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้สร้างอัตลักษณ์บนแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสื่อสารถึงภาพลักษณ์ที่ตนเองต้องการ ซึ่งอาจแตกต่างจากตัวตนจริงในหลายด้าน เช่น การเน้นย้ำถึงความเป็นเพศ การแสดงออกถึงบุคลิกภาพที่น่าสนใจ หรือการสร้างภาพ

ลักษณะทางสังคมที่ดี จากงานวิจัยทั้งสองชิ้น สังเกตได้ว่าการแสดงออกบนสื่อสังคมออนไลน์มักเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ต้องการนำเสนอต่อสาธารณะ ซึ่งอาจเป็นการผสมผสานระหว่างความเป็นจริงและจินตนาการ ผู้ใช้สามารถเลือกที่จะแสดงออกในด้านที่ต้องการให้ผู้อื่นเห็น หรือสร้างตัวตนใหม่ขึ้นมาทั้งหมดเพื่อตอบสนองความต้องการทางสังคม ดังนั้น จากการศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ พบว่า ผู้ใช้มักมีบัญชีหลายบัญชี โดยแต่ละบัญชีถูกสร้างขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน บางบัญชีอาจใช้เพื่อแสดงตัวตนที่แท้จริง ในขณะที่บางบัญชีถูกสร้างขึ้นเพื่อปกปิดตัวตน โดยการมีบัญชีลับไม่ได้หมายความว่าผู้ใช้จะนำไปใช้ในทางที่ผิดเสมอไป แต่ยังมีเหตุผลอื่น ๆ ที่ซับซ้อนกว่านั้น เช่น การต้องการความเป็นส่วนตัว หรือการสร้างพื้นที่สำหรับการแสดงออกที่แตกต่างออกไป ดังนั้น การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจถึงลักษณะการใช้บัญชีลับและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสร้างบัญชีลับในกลุ่มเยาวชนไทย จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและมีความสำคัญสำหรับการทำความเข้าใจถึงเหตุผลและผลกระทบของการกระทำดังกล่าวจะช่วยให้เราสามารถใช้อุปกรณ์สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยมากขึ้น

ดังนั้น จากผลการวิจัยในอดีตยังสะท้อนให้เห็นช่องว่างสำคัญในองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้บัญชีลับในสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทย แม้ว่าพฤติกรรมการมีบัญชีมากกว่าหนึ่งบัญชีจะเป็นที่รับรู้กันอย่างกว้างขวาง แต่ยังขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึง เหตุผลและแรงจูงใจที่มีความซับซ้อนซึ่งผลักดันให้เยาวชนไทยเลือกที่จะปกปิดตัวตนและมีชีวิตส่วนตัวในพื้นที่ดิจิทัลที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย การปกปิดตัวตนหรือการสร้างพื้นที่สำหรับการแสดงออกที่แตกต่างออกไป แต่ยังขาดการศึกษาถึงสาเหตุที่ซับซ้อนถึงสาเหตุการใช้บัญชีลับสำหรับเยาวชน โดยบทความวิจัยนี้จะได้นำเสนอถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อทำความเข้าใจ 1) ลักษณะการใช้บัญชีลับบนสื่อสังคมออนไลน์ 2) สาเหตุที่นำไปสู่การใช้บัญชีลับบนสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทย ซึ่งผลการวิจัยจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางที่ช่วยส่งเสริมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทยให้มีประสิทธิภาพและปลอดภัยยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาลักษณะการใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทย

2) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่นำไปสู่การใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทย

การทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีการลดความไม่แน่นอน (Uncertainty Reduction Theory: URT) ที่พัฒนาโดย Berger และ Calabrese ในปี 1975 มีเป้าหมายเพื่ออธิบายวิธีการที่ผู้คนสื่อสารกันในระยะแรกของความสัมพันธ์ โดยเน้นการลดความไม่แน่นอนผ่านการแสวงหาข้อมูลและการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ทฤษฎีนี้แบ่งความไม่แน่นอนออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความไม่แน่นอนทางพฤติกรรม (การคาดการณ์พฤติกรรมของผู้อื่น) และความไม่แน่นอนทางความคิด (ความเข้าใจในความเชื่อ ทศนคติ และเจตนาของอีกฝ่าย) เพื่อจัดการกับความไม่แน่นอน บุคคลมักใช้กลยุทธ์ 3 รูปแบบ ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมโดยไม่แทรกแซง (Passive Strategy) การสอบถามข้อมูลผ่านบุคคลที่สามหรือแหล่งอื่น (Active Strategy) และการสื่อสารโดยตรงเพื่อขอข้อมูลจากคู่สนทนา (Interactive Strategy) ทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่าการสื่อสารที่เพิ่มขึ้นช่วยลดความไม่แน่นอน ส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ได้มีการขยายแนวคิดนี้เพิ่มเติม เช่น ความไม่แน่นอนอาจถูกเก็บรักษาไว้เพื่อควบคุมความวิตกกังวล และการคาดการณ์ผลลัพธ์จากการประเมินผลลัพธ์จากการสื่อสาร ทั้งนี้ Knobloch และ Solomon (1999) ได้พัฒนาทฤษฎีนี้ต่อจากเดิมโดยเน้นปัจจัย เช่น ระดับความสนิทสนม ความสมดุลของอำนาจในความสัมพันธ์ และการคาดการณ์ข้อมูลที่คาดว่าจะได้รับ แม้ว่า URT จะช่วยสร้างความเข้าใจในบทบาทของการสื่อสารในกระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี แต่ยังคงถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้นในปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Berger & Calabrese, 1975; Knobloch & Solomon, 1999)

2. ทฤษฎีการจัดการความเป็นส่วนตัวในการสื่อสาร (Communication Privacy Management Theory: CPM) ซึ่งพัฒนาโดย Sandra Petronio (อ้างถึงใน Afifi & Afifi, 2009) เป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการทำความเข้าใจถึงกระบวนการจัดการความลับและความเป็นส่วนตัวในบริบทการสื่อสาร โดยทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าความลับหรือความเป็นส่วนตัวนั้นไม่ได้มีลักษณะเรียบง่ายแต่เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยและกลไกหลายประการ โดยมีหัวใจสำคัญ คือ 1) แรงกดดันจากความเป็นส่วนตัวและการเปิดเผย ซึ่งบุคคลต้องเผชิญกับความต้องการที่ขัดแย้งกันระหว่างการเก็บรักษาความลับส่วนตัวและการเปิดเผยข้อมูลเหล่านั้นออกสู่ผู้อื่น แรงกดดันทั้งสองนี้ส่งผลโดยตรง

ต่อกระบวนการตัดสินใจในการเปิดเผยหรือปกปิดข้อมูลส่วนตัวของตนเอง 2) การประเมินประนีประนอมระหว่างความเป็นส่วนตัวและการเปิดเผย โดยการตัดสินใจของบุคคลมักอยู่บนพื้นฐานของการประเมินความเสี่ยงและผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงแรงจูงใจส่วนตัวและค่านิยมที่สะท้อนถึงบริบททางวัฒนธรรม 3) การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ล่วงรู้ความลับ ซึ่งเมื่อบุคคลตัดสินใจเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว การประเมินความน่าเชื่อถือของผู้รับข้อมูลจะกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความรู้สึกปลอดภัยในการแบ่งปันข้อมูล 4) การกำหนดขอบเขตความลับ แนวคิดเรื่อง "ขอบเขต" (Boundary) ถูกใช้เพื่ออธิบายถึงวิธีที่บุคคลกำหนดและปรับแต่งขอบเขตของความลับ รวมถึงการควบคุมการเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้น นอกจากนี้ ทฤษฎีนี้ยังเสนอหลักการพื้นฐาน 6 ประการที่อธิบายกระบวนการจัดการความเป็นส่วนตัว ได้แก่ ความเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนตัว สิทธิในการควบคุมข้อมูล กฎเกณฑ์ในการควบคุม การแบ่งปันความเป็นเจ้าของ การเจรจาขอบเขตในอุดมคติ ความขัดแย้งในการควบคุม

3. แนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ตามมุมมองปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์สร้างตัวตนผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อัตลักษณ์ถูกพัฒนาจากระดับปัจเจกสู่กลุ่มและสังคม โดยมีการต่อรองความหมายร่วมกัน แต่กฎเกณฑ์ทางสังคมอาจจำกัดเสรีภาพในกระบวนการนี้ อย่างไรก็ตาม บุคคลยังสามารถปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ (ภัทรินทร์ จิตรวตินกุล และปิ่นวดี ศรีสุพรรณ, 2564) ในโลกออนไลน์ การสร้างตัวตนได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางในแง่ของการนำเสนอ "ตัวตนเสมือน" ซึ่งแตกต่างจากตัวตนในโลกกายภาพ แต่ยังคงสะท้อนบุคลิกบางส่วนของผู้สร้าง การดำรงอยู่ในโลกออนไลน์ไม่ได้เป็นเพียงการหลบหนีจากตัวตนที่แท้จริง แต่เป็นกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ภายใต้ปัจจัยด้านวัฒนธรรมดิจิทัล (Cover, 2016 อ้างถึงใน ภัทรินทร์ จิตรวตินกุล และปิ่นวดี ศรีสุพรรณ, 2564) โลกออนไลน์เปิดโอกาสให้บุคคลนำเสนอตัวตนที่ไม่ถูกจำกัดด้วยลักษณะทางกายภาพ เช่น เพศหรือรูปร่าง อีกทั้งยังสามารถสร้างชุมชนใหม่ได้โดยไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ส่งเสริมให้เกิดอัตลักษณ์ที่หลากหลายและเป็นอิสระจากกรอบเดิม (Nagy, 2010) ตัวตนสามารถแบ่งเป็น "ตัวตนในปัจจุบัน" ที่สะท้อนอัตลักษณ์ในขณะนั้น และ "ตัวตนที่เป็นไปได้" ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ที่ต้องการสร้างในอนาคต โลกออนไลน์จึงเป็นพื้นที่สำคัญสำหรับการแสดงตัวตนที่ปราศจากข้อจำกัดในโลกกายภาพ (Nagy, 2010)

4. ทฤษฎีการแทรกซึมทางสังคม (Social Penetration Theory) อธิบายการพัฒนาความสัมพันธ์ผ่านการเปิดเผย

ตนเอง (Self-disclosure) โดยเปรียบเทียบกับ การปกปิด หอม ซึ่งแต่ละชั้นแสดงถึงระดับข้อมูลที่ลึกซึ้งขึ้นตามความไว้วางใจที่เพิ่มขึ้น ชั้นนอกสุดเป็นข้อมูลพื้นฐาน เช่น ความสนใจ ขณะที่ชั้นในแสดงถึงความรู้สึกหรือความลับส่วนตัว (Carpenter & Greene, 2015) ความสัมพันธ์พัฒนาใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนทาง การแลกเปลี่ยนความรู้สึก แบบสำรวจ การแลกเปลี่ยนความรู้สึก และการแลกเปลี่ยนที่มั่นคง แต่ละชั้นสะท้อนการเปิดเผยข้อมูลในเชิงลึกและความใกล้ชิดที่เพิ่มขึ้น การพัฒนานี้ขึ้นอยู่กับความสมดุลระหว่างความกว้าง (จำนวนหัวข้อ) และความลึก (ระดับความสนิทสนม) ของการสนทนา ทั้งนี้ บรรทัดฐานแห่งการตอบแทน (Norm of Reciprocity) ส่งเสริมการเปิดเผยตนเองที่เท่าเทียม ส่วนการลดระดับความสัมพันธ์อาจเกิดจากความขัดแย้งหรือความเครียด ส่งผลให้การเปิดเผยข้อมูลลดลงและความสัมพันธ์เสื่อมถอย

ดังนั้น การทำความเข้าใจพฤติกรรมในการปกปิดตัวตนและชีวิตที่เป็นความลับในสื่อสังคมออนไลน์ที่ของเยาวชนไทย จำเป็นต้องใช้ทฤษฎีการลดความไม่แน่นอน (Uncertainty Reduction Theory - URT) มาทำความเข้าใจถึงการตัดสินใจปกปิดตัวตนบางส่วนนั้นมีแรงจูงใจมาจากอะไร เช่น การจัดการกับความรู้สึกไม่แน่ใจว่าสังคมจะยอมรับหรือไม่ และเยาวชนมีกลไกการจัดการความเป็นส่วนตัวอย่างไร รวมทั้ง การใช้ทฤษฎีการจัดการความเป็นส่วนตัวในการสื่อสาร (Communication Privacy Management Theory - CPM) เพื่ออธิบายถึงการใช้บัญชีลับในการทำหน้าที่เป็นขอบเขตหรือพื้นที่ความลับที่เยาวชนไทยสร้างขึ้น ในการกำหนดว่าผู้ใดบ้างที่จะเห็นข้อมูลส่วนตัวหรือตัวตนที่แท้จริงของพวกเขา นอกจากนี้ แนวคิดอัตลักษณ์บนโลกดิจิทัล จะช่วยวิเคราะห์ให้เห็นว่าบัญชีลับเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้สร้างและแสดงออกถึงตัวตนเสมือน ที่อาจแตกต่างหรือเติมเต็มตัวตนในชีวิตจริงได้อย่างไร ซึ่งอาจเป็นพื้นที่ที่เยาวชนรู้สึกเป็นอิสระที่จะเป็นตัวของตัวเองได้อย่างเต็มที่ และไม่ถูกจำกัดด้วยกรอบสังคม และทฤษฎีการแทรกซึมทางสังคม (Social Penetration Theory - SPT) เพื่อทำความเข้าใจว่าการปกปิดหรือเปิดเผยตัวตนในบัญชีลับเหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อความใกล้ชิดและความลึกซึ้งระหว่างความสัมพันธ์ที่เยาวชนมีกับผู้อื่นทั้งในโลกออนไลน์และออฟไลน์อย่างไร

กรอบแนวคิดการวิจัย

โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎีการลดความไม่แน่นอน ทฤษฎีการจัดการความเป็นส่วนตัวในการสื่อสาร ทฤษฎีการแทรกซึมทางสังคม แนวคิดอัตลักษณ์และการสร้างตัวตน เป็นกรอบแนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย โดยทฤษฎีการลด

ความไม่แน่นอนจะช่วยอธิบายว่าทำไมเยาวชนจึงต้องการสร้างตัวตนใหม่ในโลกออนไลน์ เพื่อลดความไม่แน่นอนในชีวิตจริงหรือเพื่อภาพลักษณ์ในบทบาทใหม่ ๆ ส่วนทฤษฎีการจัดการความเป็นส่วนตัวในการสื่อสาร จะช่วยอธิบายว่าเยาวชนมีกลไกในการจัดการข้อมูลส่วนตัวอย่างไร และปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการเปิดเผยหรือปกปิดข้อมูล สำหรับทฤษฎีการแทรกซึมทางสังคม ทฤษฎีนี้จะช่วยอธิบายกระบวนการที่เยาวชนสร้างความสัมพันธ์ในโลกออนไลน์และวิธีการที่พวกเขาเปิดเผยตัวตนให้ผู้อื่นรู้จัก รวมทั้งแนวคิดอัตลักษณ์และการสร้างตัวตน จะช่วยอธิบายว่าเยาวชนสร้างอัตลักษณ์ของตนเองในโลกออนไลน์อย่างไร และปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการสร้างอัตลักษณ์ของเยาวชนไทย

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยสนใจศึกษาลักษณะการใช้บัญชีลับบนสื่อสังคมออนไลน์ รวมไปถึงการสร้างตัวตนใหม่และการปกปิดตัวตนของเยาวชนบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม เอ็กซ์ (X) ดิกตอก เป็นต้น แต่การศึกษาครั้งนี้ไม่รวมถึงการสร้างหรือปลอมแปลงบัญชีบนสื่อสังคมออนไลน์เป็นผู้อื่น หรือการแอบอ้างเป็นบุคคลอื่น ๆ หรือมีการใช้รูปภาพของบุคคลอื่นบนสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ด้วยการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงจากอาสาสมัครซึ่งเป็นเยาวชนอายุระหว่าง 20 – 22 ปี ที่มีบัญชีในสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า 1 บัญชี และต้องมีบัญชีลับที่ไม่เปิดเผยตัวตน หรือไม่ใช่บัญชีที่เปิดเผยเป็นสาธารณะ อย่างน้อย 1 บัญชี รวมจำนวน 8 คน จากเยาวชนชาย จำนวน 3 คน และเยาวชนหญิง จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่ข้อมูลอิ่มตัว

1) เยาวชนหญิง 1 อายุ 20 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มีบัญชีไม่เปิดเผยตัวตนในสังคมออนไลน์ คือ อินสตาแกรมและเอ็กซ์

2) เยาวชนหญิง 2 อายุ 21 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มีบัญชีเอ็กซ์ซึ่งเป็นบัญชีที่ไม่มีผู้ติดตามและมีบัญชีเดียว แต่ในอินสตาแกรมจะเป็นบัญชีส่วนตัวที่มีเพื่อนสนิทติดตาม

3) เยาวชนหญิง 3 อายุ 20 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มีบัญชีในเอ็กซ์ ดิกตอก และอินสตาแกรม โดยในเอ็กซ์จะไม่มีการเปิดเผยตัวตน

4) เยาวชนหญิง 4 อายุ 20 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มีบัญชีในเอ็กซ์ และอินสตาแกรม โดยในเอ็กซ์จะเป็นบัญชีลับที่ไม่เปิดเผยตัวตน

5) เยาวชนหญิง 5 อายุ 21 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มีบัญชีในเฟซบุ๊ก เอ็กซ์ และอินสตาแกรม โดยในอินสตาแกรมจะมีทั้งบัญชีที่เปิดเผยตัวตนและบัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตน

6) เยาวชนชาย 1 อายุ 22 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มีบัญชีในอินสตาแกรม และเอ็กซ์ ทั้งบัญชีที่เปิดเผยตัวตนและไม่เปิดเผยตัวตนอยู่ทั้ง 2 แพลตฟอร์ม

7) เยาวชนชาย 2 อายุ 21 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี มีบัญชีในเอ็กซ์ ดิกตอก และอินสตาแกรม โดยในดิกตอก และอินสตาแกรมจะเป็นบัญชีลับที่ไม่เปิดเผยตัวตน

8) เยาวชนชาย 3 อายุ 21 ปี กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นอินฟลูเอนเซอร์ในดิกตอก (Tik Toker) มีบัญชีในเอ็กซ์ ดิกตอก และอินสตาแกรม โดยในอินสตาแกรมและเอ็กซ์จะมีบัญชีลับที่ไม่เปิดเผยตัวตน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิดในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรายละเอียด 45-60 นาที ดังนี้

1) การใช้บัญชีลับที่ไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวนบัญชีลับในแพลตฟอร์มต่าง ๆ และแพลตฟอร์มต่าง ๆ มีบัญชีที่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงอยู่ด้วยแล้วหรือไม่

2) สาเหตุที่จำเป็นต้องบัญชีลับหรือบัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงในสื่อสังคมออนไลน์ ในขณะที่มีบัญชีที่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงอยู่แล้ว

3) ความแตกต่างของการใช้บัญชีลับที่ไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงในสื่อสังคมออนไลน์ และการใช้บัญชีที่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริง และสาเหตุของการใช้บัญชีทั้ง 2 ประเภท

4) ความคิดเห็นต่อการใช้บัญชีลับที่ไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงในสื่อสังคมออนไลน์ ในการแสดงตัวตนหรือความเป็นตัวเองในแบบที่ต้องการ

5) ความคิดเห็นต่อสาเหตุของการใช้บัญชีที่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงในการแสดงอัตลักษณ์หรือตัวตนตามที่ต้องการ

6) ความคิดเห็นต่อการใช้บัญชีลับที่ไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงในสื่อสังคมออนไลน์ในการพบปะพูดคุยหรือแสดงความคิดเห็นต่อผู้อื่นในเรื่องใดเป็นประจำ และสาเหตุที่เห็นว่าเรื่องเหล่านั้นไม่ควรถูกสื่อสารออกไปด้วยการใช้บัญชีที่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริง

7) ความคิดเห็นและความรู้สึกต่อการใช้บัญชีลับที่ไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงในสื่อสังคมออนไลน์ว่าการกระทำดังกล่าวทำให้รู้สึกเช่นไร และความคิดเห็นต่อแตกต่างจากการใช้บัญชีที่เปิดเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง

8) ความคิดเห็นต่อสื่อสังคมออนไลน์ในการใช้เป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็นหรือตัวตนที่แท้จริง และแตกต่างจากการแสดงความคิดเห็นและตัวตนในโลกทางกายภาพ

9) ผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบจากการสื่อสารตัวตนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผ่านการใช้บัญชีลับที่ไม่เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงและการใช้บัญชีที่เปิดเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง รูปแบบของผลกระทบจากการใช้บัญชีทั้งสองลักษณะดังกล่าวที่เคยเกิดขึ้นจากประสบการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological analysis) ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ 1) ลักษณะการใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ การระบุตัวตนและข้อมูลโปรไฟล์ ประเด็นด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วมประเด็นด้านเครือข่ายและความสัมพันธ์ ประเด็นด้านวัตถุประสงค์และผลกระทบ 2) สาเหตุในการใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ แรงจูงใจส่วนบุคคล แรงจูงใจทางสังคม และแรงจูงใจจากเทคโนโลยี โดยอาศัยกรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิจัย ดำเนินการวิเคราะห์และตีความหมายข้อมูลด้วยตัวผู้วิจัยเอง

จริยธรรมในการวิจัย

โดยผู้วิจัยได้รับรองจริยธรรมในการวิจัยในมนุษย์ หมายเลขรับรองโครงการวิจัย SWUEC-672294 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยผู้วิจัยไม่ระบุข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่จะเชื่อมโยงไปถึงผู้ให้ข้อมูลแต่ละรายได้

ผลการวิจัย

โดยผลการวิจัยสามารถสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือ ลักษณะการใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทย และปัจจัยที่นำไปสู่การใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทย

1. ลักษณะการใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทย

ลักษณะการใช้งานบัญชีลับและการปกปิดตัวตนของเยาวชนสามารถอธิบายได้ในหลายด้าน ซึ่งแสดงถึงลักษณะการใช้งานที่มีจุดประสงค์และรูปแบบเฉพาะใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความต้องการเป็นส่วนตัว 2) ด้านสร้าง

ภาพลักษณ์ที่แตกต่างและควบคุมภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ 3) ด้านการหลีกเลี่ยงการถูกตัดสิน 4) ด้านการใช้บัญชีลับในแพลตฟอร์มที่หลากหลาย โดยมีรายละเอียดจากผลการวิจัย ดังนี้

1) ด้านความต้องการเป็นส่วนตัว

โดยเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนด้านความต้องการเป็นส่วนตัว ได้แก่ (1) การสร้างพื้นที่ส่วนตัวในการแสดงความคิดเห็น (2) การสร้างเนื้อหาที่แตกต่างกันระหว่างบัญชีลับและบัญชีสาธารณะ (3) การสร้างระดับความสัมพันธ์กับบุคคลในสื่อสังคมออนไลน์ได้ตามความต้องการ (4) การเป็นพื้นที่บันทึกเรื่องราวส่วนตัว (5) การสร้างปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเฉพาะ (6) การใช้เพื่อความบันเทิงและความสนใจส่วนตัว (7) การใช้เป็นพื้นที่ระบายความรู้สึก

(1) การสร้างพื้นที่ส่วนตัวในการแสดงความคิดเห็น เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีใช้บัญชีลับเพื่อแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่มีความขัดแย้งกับความเห็นของสังคมส่วนใหญ่ หรือขัดแย้งกับกลุ่มเพื่อน รวมทั้งการแสดงออกความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่ไม่ต้องการเปิดเผยต่อสาธารณะ ดังนั้นบัญชีลับมักถูกใช้สำหรับแสดงตัวตนของเยาวชนผู้ใช้งานในด้านที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น เช่น ความคิดเห็นที่ขัดแย้ง หรืออารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ต้องการเปิดเผยต่อสาธารณะ และลงเนื้อหาที่สะท้อนความเป็นตัวตนจริง ๆ โดยไม่มีความกังวลว่าผู้อื่นที่รู้จักตนเองจะตัดสินหรือวิพากษ์วิจารณ์ต่อการแสดงอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ

“ถ้าเป็นบัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนเราก็ไม่ต้องกลัวว่าคนที่เป็นผู้ติดตามเราจะมีความคิดเห็นว่า ทำไมเราถึงคิดเห็นอย่างนี้” (เยาวชนหญิง 1)

“มองว่าบัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนปลอดภัยกว่าชีวิตจริง และบัญชีสาธารณะ มันเหมือนเป็น Safe Zone” (เยาวชนหญิง 3)

“เป็นพื้นที่ปลอดภัยมากกว่าในแง่ของการที่เราต้องใช้ในการคุยกับคนอื่น” (เยาวชนหญิง 4)

(2) การสร้างเนื้อหาที่แตกต่างกันระหว่างบัญชีลับและบัญชีสาธารณะ เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการใช้บัญชีลับในการแบ่งปันเรื่องราวในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะเรื่องราวที่ไม่ต้องการถ่ายทอดให้เพื่อนหรือคนรู้จักรับรู้ รวมทั้งยังใช้เป็นพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล อารมณ์ ความรู้สึกส่วนตัว ในช่วงเวลาต่าง ๆ ที่ไม่ต้องการให้ผู้ใดล่วงรู้ ตลอดจนการบันทึกกิจกรรมส่วนตัว เช่น การเซฟคลิปหรือโพสต์ที่ไม่เป็นทางการ เป็นต้น นอกจากนี้ เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนหนึ่งยังใช้บัญชีลับในการติดตามหรือแสดงออกโดยไม่ต้องการให้บุคคลอื่นทราบตัวตนที่แท้จริง

“แต่ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวกัน มีเพียงการพูดคุยบางประเด็น และแจ้งชื่อเล่นเท่านั้น ซึ่งตัวบัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนจะไว้พูดคุยในวงจำกัดเท่านั้น” (เยาวชนหญิง 2)

“แอคคลับความไม่ต้องคิดอะไรเยอะก่อนลง ชิว ชิว” (เยาวชนชาย 2)

(3) การสร้างระดับความสัมพันธ์กับบุคคลในสื่อสังคมออนไลน์ได้ตามความต้องการ

เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้บัญชีลับในการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกันโดยไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง เช่น แฟนคลับ ศิลปิน หรือกลุ่มทางสังคม เป็นต้น รวมถึงการใช้บัญชีลับค้นหาเพื่อนใหม่ที่มีความสนใจคล้ายคลึงกัน โดยไม่จำเป็นต้องรู้จักกันในชีวิตจริง ซึ่งเป็นการสร้างชุมชนเล็ก ๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน อย่างไรก็ตาม เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนหนึ่งยังมีการพัฒนาความสัมพันธ์จากคนที่ไม่รู้จักกันในบัญชีลับบนพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเฉพาะ ไปสู่การสร้างปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มสาธารณะที่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างกันมากยิ่งขึ้นได้ด้วย

“เคยคุยกันแล้วรู้สึกว้าปอดกัย เลยมีการแลกบัญชีสาธารณะและพูดคุยปรึกษากันในเรื่องมหลาย” (เยาวชนหญิง 2)

“เริ่มสนิทกันก็รู้จักตัวตนของกันและกันมากขึ้น และเราก็โอเคกับการเปิดเผยตัวตนให้กับเขา ก็จะมีการแลกบัญชีที่เปิดเผยตัวตน ซึ่งอาจจะไม่ได้เป็นกับทุกคน” (เยาวชนชาย 1)

(4) การเป็นพื้นที่บันทึกเรื่องราวส่วนตัว เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการใช้บัญชีลับในการแบ่งปันเรื่องราวในชีวิตชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะเรื่องราวที่ไม่ต้องการถ่ายทอดให้เพื่อนหรือคนรู้จักรับรู้ รวมทั้งยังใช้เป็นพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล อารมณ์ ความรู้สึก ส่วนตัว ในช่วงเวลาต่าง ๆ ที่ไม่ต้องการให้ผู้ใดล่วงรู้ ตลอดจนการบันทึกกิจกรรมส่วนตัว เช่น การเซฟคลิปหรือโพสต์ที่ไม่เป็นทางการ เป็นต้น นอกจากนี้ เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนหนึ่งยังใช้บัญชีลับในการติดตามหรือแสดงออกโดยไม่ต้องการให้บุคคลอื่นทราบตัวตนที่แท้จริง

“ผมเป็นคนชอบแยกสัดส่วนชัดเจนของแอคเคาท์ว่าแอคสาธารณะเอาไว้ทำอะไร แอคคลับเอาไว้ทำอะไร ... แอคสาธารณะเหมือนเป็นผลงานชิ้นหนึ่งของผมละกัน ทั้งหมดที่ลงไปเป็นเรื่องจริง แต่เราอาจจะแค่เลือกสิ่งที่นำเสนอให้คนดู” (เยาวชนชาย 2)

“เป็นพื้นที่เก็บรูปตลก ๆ หลุด ๆ บันทึกความทรงจำเรื่องราวต่าง ๆ ที่พบเจอมาในแต่ละวัน แต่เราไม่ได้อยากให้ใครมารู้ เป็นความทรงจำของเราคนเดียว” (เยาวชนชาย 3)

(5) การสร้างปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเฉพาะ เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้บัญชีลับในการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกันโดยไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตนที่แท้จริง เช่น แฟนคลับ ศิลปิน หรือกลุ่มทางสังคม เป็นต้น รวมถึงการใช้บัญชีลับค้นหาเพื่อนใหม่ที่มีความสนใจคล้ายคลึงกัน โดยไม่จำเป็นต้องรู้จักกันในชีวิตจริง ซึ่งเป็นการสร้างชุมชนเล็ก ๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน อย่างไรก็ตาม เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนหนึ่งยังมีการพัฒนาความสัมพันธ์จากคนที่ไม่รู้จักกันในบัญชีลับบนพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเฉพาะ ไปสู่การสร้างปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มสาธารณะที่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างกันมากยิ่งขึ้นได้ด้วย

“แต่ถ้าเป็นบัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตน จะเป็นลงในเรื่องที่เราติดตามหรือชอบโดยเฉพาะ ความสนใจเฉพาะ เช่น เครื่องสำอาง หรือครีมบำรุง” (เยาวชนหญิง 2)

“บ่อยครั้งเป็นการพูดคุยเกี่ยวกับศิลปิน เกี่ยวกับนักร้อง วงดนตรีที่เราชอบ” (เยาวชนชาย 1)

“(เอ็กซ์) ตอนนั้นก็จะมีฟีดเจอร์ที่เป็น Group Community ที่สร้างเหมือนกลุ่มในเรื่องต่าง ๆ และให้คนไปเข้าร่วมและถามเรื่องนั้น ๆ ได้” (เยาวชนหญิง 4)

(6) การใช้เพื่อความบันเทิงและความสนใจส่วนตัว เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้บัญชีลับในการติดตามศิลปินหรือการดูคอนเทนต์ที่สนใจเพื่อความบันเทิง เช่น การติดตามดาราเกาหลี การติดตามบุคคลที่ชื่นชอบ เป็นต้น รวมทั้งใช้ในการค้นหาข้อมูลที่เฉพาะเจาะจง โดยไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบว่าตนสนใจในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าว เช่น การซื้อขายสินค้าออนไลน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องการต่อรองราคาหรือซื้อสินค้าที่อาจไม่เหมาะสมกับภาพลักษณ์ส่วนตัว

“พูดคุยในเรื่องที่สนใจเดียวกัน เป็นดั่งด้อมเดียวกัน หรือชอบศิลปินคนเดียวกัน อาจจะรู้จักกันในนามชื่อบัญชี” (เยาวชนชาย 1)

“ส่วนแอคลับทั้งไอจีและติ๊กต็อก จะเน้นเป็นเอฟเสื่อผ้า เครื่องสำอาง หรือว่าเซฟคลิป เวลาที่มีวิวท่งเที่ยว วิวคาเฟ่ ก็จะใช้ในแอคนั้นมากกว่า” (เยาวชนชาย 2)

(7) การใช้เป็นพื้นที่ระบายความรู้สึก เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการใช้บัญชีลับเป็น Safe Zone หรือพื้นที่ปลอดภัยที่ตนเองสามารถใช้ระบายความรู้สึก แสดงความคิดเห็น หรือปลดปล่อยความเครียดได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกตัดสินคนรอบข้างหรือกลุ่มเพื่อนในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะรู้สึกสบายใจที่สามารถแสดงความเป็นตัวตนได้เต็มที่โดยไม่ต้องกังวลเรื่องการถูกวิจารณ์จากคนรอบข้าง

“แชร์อะไรก็ได้ โดยไม่มีต้องไม่มีใครมาติดตาม เลยรู้สึกว่าเป็นเซฟโซน” (เยาวชนหญิง 5)

“แอดไพรเวทเราไม่ได้เปิดหน้าแค้ก็ไม่ว่าเราเป็นใคร” (เยาวชนชาย 2)

“แอดคลับเป็นฟิวเหมือนนั่งคุยกับเพื่อน แต่แอดหลักเหมือนเราอยู่ท่ามกลางสาธารณะ” (เยาวชนชาย 3)

“(เอ็กซ์) ตอนนี้ก็มีเฟดเจอร์ที่เป็น Group Community ที่สร้างเหมือนกลุ่มในเรื่องต่าง ๆ และให้คนไปเข้าร่วมและถามเรื่องนั้น ๆ ได้” (เยาวชนหญิง 4)

“ส่วนแอดคลับทั้งไอจีและติ๊กต็อก จะเน้นเป็นเอฟเฟกต์น่ารัก เครื่องสำอาง หรือว่าเซฟคลิป เวลาที่มีวิวท่งที่วิววิวคาเฟ่ ก็จะเน้นใช้ในแอดนั้นมากกว่า” (เยาวชนชาย 2)

“อีกอันก็จะเป็นตัวเอ็กซ์ ก็จะมีบัญชีลับตอนนี้และยังใช้อยู่ จะใช้เป็นแพลตฟอร์มที่เอาไว้ซื้อสินค้า หรือบางทีก็จะเอาไว้ส่งต่อสินค้า” (เยาวชนหญิง 4)

2) ด้านสร้างภาพลักษณ์

โดยลักษณะการใช้งานบัญชีลับของเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญในด้านสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างและควบคุมภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ ได้แก่ (1) การสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่าง (2) การสร้างภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ และ (3) การสร้างรายได้จากบัญชีสาธารณะหรือแอดหลัก

(1) การสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่าง โดยเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการใช้บัญชีลับเพื่อต้องการสร้างภาพลักษณ์ที่ต่างกันในแต่ละบัญชี เพื่อตอบสนองความต้องการที่ต่างกันในแต่ละสถานการณ์ โดยผู้ให้ข้อมูลมีการแบ่งแยกตัวตนออกเป็นสองส่วนชัดเจน คือ ตัวตนที่นำเสนอต่อสาธารณะ (แอดสาธารณะ) และตัวตนที่นำเสนอในแอดที่ปกปิดตัวตน (แอดลับ)

“มันจะเป็นเรื่องของภาพลักษณ์ของตัวเอง ถ้าเป็นบัญชีที่เปิดเผยตัวตนก็ต้องมีการคิฟลุค ไม่ได้ Over Share มากเกินไป เป็นภาพลักษณ์ที่เราอยากให้คนอื่นเห็น” (เยาวชนชาย 1)

นอกจากนี้ ในการสร้างภาพลักษณ์ที่พึงประสงค์ โดยเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการใช้บัญชีลับเพื่อต้องการนำเสนอตัวตนเพื่อแสดงภาพลักษณ์ที่ต้องการและแตกต่างออกไปจากตัวตนที่แท้จริง ซึ่งเป็นการแสดงภาพลักษณ์ที่ต้องการสื่อสารสู่สาธารณะโดยปกปิดตัวตนที่แท้จริง และการบัญชีลับสำหรับเรื่องส่วนตัวและการสื่อสารที่ไม่ต้องการเปิดเผยต่อสาธารณะได้

“แต่พอเป็นบัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนเราสามารถเป็นใครก็ได้” (เยาวชนชาย 1)

“ส่วนบัญชีที่เปิดเผยก็จะเป็นที่การรักษาภาพลักษณ์ ต้องทำให้ตัวเองดูมีความสุข ปกติ ไม่มีปัญหาอะไรเยอะ ถ้าเป็นบัญชีลับเราสามารถเป็นใครก็ได้ โพสต์อะไรก็ได้” (เยาวชนชาย 3)

“อยากเป็นตัวของตัวเองที่อยากดูดีในสายตาของคนอื่น และคนอื่นยอมรับได้ และต้องการความยอมรับในสังคม” (เยาวชนหญิง 1)

(2) การสร้างรายได้จากบัญชีสาธารณะหรือแอดหลัก โดยเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการใช้บัญชีสาธารณะในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการสร้างรายได้จากยอดการติดตาม (Engagement) จากผู้ใช้งานรายอื่น

“ผมเป็นคนหิวแอดเเจกมันมาก พอเราลงรูปในแอดเคาท์หลักที่มีการจัดเรียงมาแล้ว ผ่านการแต่งรูปมาแล้วแล้วเอนเเจกมันดี เราก็รู้สึกว่ามันฟูลฟิวมากกว่า” (เยาวชนชาย 2)

3) ด้านการหลีกเลี่ยงการถูกตัดสิน

โดยลักษณะการใช้งานบัญชีลับของเยาวชนในด้านการหลีกเลี่ยงการถูกตัดสิน ได้แก่ (1) การหลีกเลี่ยงการถูกตัดสินจากบุคคลอื่น (2) เพื่อแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งหรือละเอียดอ่อน

(1) เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตัดสินจากบุคคลอื่น ลักษณะการใช้งานบัญชีลับของเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญในด้านการหลีกเลี่ยงการถูกตัดสินจากผู้อื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความชอบส่วนตัว เช่น รสนิยมทางเพศ เครื่องสำอางและความงาม การเมือง เป็นต้น รวมทั้งยังมีความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จึงทำให้การใช้บัญชีลับช่วยให้เยาวชนมีความมั่นใจในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและความรู้สึกของตนเองมากขึ้น โดยไม่ต้องกังวลใจว่าผู้อื่นที่มาพบเห็นการแสดงออกทางความคิดของตนในเรื่องต่าง ๆ หรือการติดตามข้อมูลข่าวสารในประเด็นที่ตนสนใจ จะส่งผลให้อีกฝ่ายหนึ่งเกิดความไม่พึงพอใจหรือถูกตัดสินจากสังคม หรือ “ทัวร์ลง” เกิดขึ้น

“เราไม่ได้ถูกมองจากคนรอบข้าง รู้สึกอิสระ สามารถพูดอะไรก็ได้ เราไม่ได้ถูกมองจากคนที่รู้จักหรือติดตามเรา” (เยาวชนหญิง 1)

“แต่ถ้าบัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนเราสามารถแสดงความคิดเห็นที่เราคิดได้โดยไม่มีคนรู้จักมาคาดหวังกับความคิดเห็นเรา” (เยาวชนหญิง 4)

“การอยู่ในบัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตน เราจะไม่ถูกตัดสินขนาดนั้น เช่น หน้าตา ความสนิท” (เยาวชนหญิง 3)

“ถ้าเราใช้บัญชีที่เปิดเผยตัวตนชื่อ กลัวว่าแม่ค้าจะตัดสินเราว่าเราเป็นอย่างนี้ แต่พอเป็นบัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนเราสามารถเป็นใครก็ได้” (เยาวชนชาย 1)

(2) เพื่อแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งหรือละเอียดอ่อน เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการใช้บัญชีลับเพื่อแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่มีความขัดแย้งกับความเห็นของสังคมส่วนใหญ่หรือขัดแย้งกับกลุ่มเพื่อน รวมทั้งการแสดงออกความ

รู้สึกหรือความคิดเห็นที่ไม่ต้องการเปิดเผยต่อสาธารณะ ซึ่งบัญชีลับมักถูกใช้สำหรับแสดงตัวตนของเยาวชนผู้ใช้งานในด้านที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น เช่น ความคิดเห็นที่ขัดแย้ง หรืออารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ต้องการเปิดเผยต่อสาธารณะ และลงเนื้อหาที่สะท้อนความเป็นตัวตนจริง ๆ เป็นต้น โดยเฉพาะเมื่อแสดงความคิดเห็นที่อาจแตกต่างจากความคิดเห็นส่วนใหญ่หรือไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่อ่อนไหว เป็นต้น

“มีประเด็นบางอย่างที่ต้องแสดงความเห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย บัญชีที่เปิดเผยตัวตน บางที่เราจะไม่กล้าที่จะบอกความคิดเห็นจริง ๆ ของเราออกไป” (เยาวชนหญิง 1)

“เราสามารถคอมเมนต์ความคิดเห็นอะไรก็ได้ ที่ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน” (เยาวชนหญิง 2)

“เรื่องการเมือง ก็ไม่กล้าที่จะแชร์ในพื้นที่สาธารณะ เพราะกลัวว่าการแชร์จะส่งผลกระทบต่ออนาคต” (เยาวชนหญิง 2)

4) ด้านการใช้บัญชีลับในแพลตฟอร์มที่หลากหลายและฟังก์ชันการใช้งานที่ซับซ้อน

โดยลักษณะการใช้งานบัญชีลับของเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีการใช้บัญชีลับในแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่หลากหลายและฟังก์ชันการใช้งานที่ซับซ้อน ได้แก่ อินสตาแกรม เอ็กซ์ ดิกต็อก เป็นต้น โดยในแต่ละแพลตฟอร์มจะมีฟังก์ชันหรือคุณลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป และบางแพลตฟอร์มสามารถแบ่งแยกกลุ่มเพื่อนตามระดับความสัมพันธ์ เช่น อินสตาแกรม เป็นต้น และบางแพลตฟอร์มก็ไม่จำเป็นต้องใช้ชื่อและนามสกุลจริงในการสมัครสมาชิก โดยสามารถใช้ชื่อบัญชีที่ถูกสร้างขึ้นเรียกแทนได้ เช่น เอ็กซ์ เป็นต้น โดยพิจารณาจาก (1) ประเภทแพลตฟอร์มที่เลือกใช้ตามลักษณะการใช้งาน (2) การควบคุมการเข้าถึงและความเป็นส่วนตัว

(1) ประเภทแพลตฟอร์มที่เลือกใช้ตามลักษณะการใช้งาน โดยส่วนใหญ่มีการใช้บัญชีลับบนแพลตฟอร์มการใช้งานอินสตาแกรม (Instagram) หรือ IG มักมีการใช้สำหรับลงรูปภาพและแชร์สตอรี่กับเพื่อนสนิท โดยบัญชีลับเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนที่ติดตามเท่านั้น ทั้งนี้ IG ได้รับความนิยมในกลุ่มเยาวชนเนื่องจากมีฟังก์ชันการใช้งานที่หลากหลายโดยเฉพาะสามารถสร้างกลุ่ม Close friend หรือ “เพื่อนสนิท” ได้ ซึ่งเรื่องราวที่ถูกแชร์ในกลุ่มเพื่อนสนิทนั้น ผู้อื่นที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มจะไม่สามารถเข้าถึงได้ ถึงแม้จะเป็นเพื่อนกันก็ตาม ส่วนการใช้งานบน X (เอ็กซ์) ซึ่งเดิมคือ Twitter เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีการใช้บัญชีลับบนแพลตฟอร์มนี้ มักจะใช้เอ็กซ์สำหรับแสดงความคิดเห็นในประเด็นข่าวและประเด็นสังคม ซึ่งส่วนหนึ่งมีการใช้บัญชีลับ

ในเอ็กซ์โดยไม่มีผู้ติดตามและแอคเคาน์ลึบนี้ทำหน้าที่เป็นพื้นที่ส่วนตัวอย่างแท้จริงในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและการติดตามเรื่องราวต่าง ๆ ที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นล่วงรู้หรือเรื่องราวที่ต้องการให้เป็นความลับ

“อินสตาแกรมเพราะว่า แพลตฟอร์มสามารถใช้งานได้ง่าย ทั้งสามารถลงรูป สตอรี่ ก็จะเลือกใช้ และมีการใช้บ่อยกว่าบัญชีเปิดเผยตัวตน” (เยาวชนหญิง 1)

“แต่ถ้าเป็นในเอ็กซ์บัญชีที่ไม่มีใครรู้จักเราเลย ก็จะแสดงออกในเรื่องที่ไม่ค่อยได้คุยกับเพื่อนอยู่แล้ว” (เยาวชนหญิง 3)

(2) การควบคุมการเข้าถึงและความเป็นส่วนตัว โดยเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการควบคุมการเข้าถึงและความเป็นส่วนตัว โดยใช้บัญชีลับในการเลือกรับเฉพาะผู้ติดตามที่สนิทสนมหรือไว้ใจ เพื่อรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนตัวรวมถึงป้องกันการเผยแพร่เนื้อหาไปยังบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น การตั้งค่าความเป็นส่วนตัว เช่น ฟังก์ชัน “โคลสเฟรนด์” ในแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังใช้รักษาความเป็นส่วนตัวโดยไม่ต้องการให้บุคคลที่สนใจว่ากำลังถูกตนเองติดตามหรือกำลัง “ส่อง” อีกฝ่ายหนึ่งอยู่ เพื่อเป็นการรักษาภาพลักษณ์ของตนเองและยังเพิ่มความรู้สึกปลอดภัยจากการใช้งานหากมีผู้อื่นมาติดตามหรือ “ส่อง” ด้วยตนเองเช่นกัน

“จะตั้งค่าบัญชีส่วนตัว และจะเอาไว้ส่องบัญชีของคนอื่น ๆ” (เยาวชนชาย 1)

“เรามีเพื่อนสนิทอย่างในไอจีมันจะมีฟังก์ชันโคลสเฟรนด์อะครับ เราสามารถเลือกคนเข้าโคลสเฟรนด์ได้ก็คนที่ได้” (เยาวชนชาย 2)

“โดยส่วนตัวแล้วแต่แพลตฟอร์ม ถ้าเป็นอินสตาแกรมจะใช้บัญชีเปิดเผยตัวตนมากกว่า ถ้าเป็นเอ็กซ์จะใช้บัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนมากกว่า” (เยาวชนหญิง 3)

“ถ้าเราเจอปัญหาชีวิตในวันนี้ เหนื่อยมาก อยากระบายอะไรบางอย่างก็จะพิมพ์ลงในเอ็กซ์ที่เป็นพื้นที่ Safe Zone “ (เยาวชนหญิง 4)

2. ปัจจัยที่นำไปสู่การใช้บัญชีลับและการปกปิดตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนไทย

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนที่ไม่เพียงแค่อใช้เพื่อความบันเทิง แต่ยังเป็นการสร้างพื้นที่ที่เหมาะสมกับการแสดงออกในแบบที่เยาวชนต้องการ ดังนั้น จึงมีปัจจัยที่หลากหลายที่นำไปสู่การใช้บัญชีลับในสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านจิตวิทยา 2) ปัจจัยด้านสังคม 3) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี

1) ปัจจัยด้านจิตวิทยาผลักดันให้เยาวชนใช้บัญชีลับ ปัจจัยที่ผลักดันให้เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการใช้บัญชีลับส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ความต้องการเป็นที่ยอมรับ ความต้องการความปลอดภัย และความต้องการในการสร้างความสัมพันธ์ บัญชีลับจึงเป็นเหมือนพื้นที่ปลอดภัยที่เยาวชนสามารถแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเองได้อย่างอิสระ ได้แก่ (1) ความต้องการด้านอัตลักษณ์และการแสดงออก (2) ความต้องการด้านความปลอดภัย (3) การตอบสนองเชิงอารมณ์

(1) ความต้องการด้านอัตลักษณ์และการแสดงออก เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความต้องการด้านอัตลักษณ์และการแสดงออก โดยมีการสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวขึ้นเพื่อแสดงออกซึ่งความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระ โดยไม่ถูกจำกัดด้วยบทบาททางสังคมหรือความคาดหวังของผู้อื่น โดยใช้บัญชีลับเป็นพื้นที่สะท้อนความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมที่แท้จริงของตนเอง ซึ่งในบางครั้งอาจจะไม่สามารถแสดงออกได้ในชีวิตประจำวัน

“ตัวบัญชีลับจะแสดงได้มากกว่าตัวที่เราเปิดเผยตัวตน” (เยาวชนหญิง 1)

“ตอบสนองความต้องการของตนเองโดยเฉพาะ ไม่ได้ต้องการให้ใครมาอ่านข้อความเรา หรือบางที่เราไปคอมเมนต์ในโพสต์ของคนอื่น ก็คงไม่มีใครมาดูหรือสนใจอะไร” (เยาวชนหญิง 2)

“ส่วนใหญ่ที่ใช้บัญชีนี้ก็จะเอาไปแสดงความคิดเห็นที่สามารถถกเถียงกันได้ แค่มิ่กล้าพูดในบัญชีสาธารณะ” (เยาวชนหญิง 3)

“บัญชีสาธารณะเรากลัวคนมาดัดสินเรา” (เยาวชนชาย 1)

(2) ความต้องการด้านความปลอดภัย เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความต้องการด้านความปลอดภัย ด้วยการบัญชีลับเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกตัดสิน วิพากษ์วิจารณ์ หรือประเมินจากผู้อื่นในเรื่องความคิดเห็นหรือพฤติกรรมของตนเอง บัญชีลับจึงเปรียบเสมือนพื้นที่ปลอดภัยที่เยาวชนสามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องกังวลว่าจะถูกทำร้ายทางอารมณ์หรือจิตใจ ตลอดจนยังใช้บัญชีลับในการควบคุมหรือรักษาภาพลักษณ์บุคคลของตนเองในสายตาของผู้อื่น และกลัวว่าการแสดงออกในบางประเด็นอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ที่ตนเองต้องการจึงทำให้จำเป็นต้องใช้บัญชีลับในการสร้างความปลอดภัยให้กับตัวตนสาธารณะในสื่อสังคมออนไลน์ ด้วยการพิจารณาว่าหากเรื่องใดที่อาจส่งผลกระทบต่อถูกตัดสิน วิพากษ์วิจารณ์ หรือประเมินจากผู้อื่น จะมีการเลือกแสดงออกในเรื่องดังกล่าวผ่านทางบัญชีลับในสื่อสังคมออนไลน์

“บัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนบางที่เราลงในสิ่งที่ไม่ได้ดูดี เช่น การด่าคนอื่น การนินทาชาวบ้าน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เราไม่ได้อยากให้คนที่ติดตามในบัญชีเปิดเผยตัวตนรู้ว่าเราเป็นคนพูดไม่ดี” (เยาวชนหญิง 1)

“ใช่ค่ะ กลัวว่าพอมีคนรู้ชื่อเราจะนำไปเสริมและเจอข้อมูลของเราและเอาไปแฉ” (เยาวชนหญิง 1) (3) การตอบสนองเชิงอารมณ์ โดยเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความต้องการตอบสนองเชิงอารมณ์ ของตนเองผ่านบัญชีลับได้มากกว่าบัญชีสาธารณะ โดยบัญชีลับกลายเป็นช่องทางหรือพื้นที่ในการระบายอารมณ์ ความรู้สึก และความเครียดที่สะสมอยู่ภายในจิตใจของเยาวชนผู้ใช้บัญชีลับ ซึ่งในบางครั้งไม่จำเป็นต้องได้รับคำแนะนำ หรือความคิดเห็นจากบุคคลอื่นหรือจากบุคคลใกล้ชิด

“แต่อาจจะต่างในเรื่องของการคิดอะไรก็ได้เลย โดยไม่ต้องยังคิด” (เยาวชนหญิง 2)

“บัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนเราจะมีความสุขที่ได้ระบายเรื่องเครียด” (เยาวชนหญิง 3)

“ถ้าช่วงไหนเล่นแต่บัญชีไม่เปิดเผยตัวตน แปลว่าช่วงนั้นจะมีสิ่งที่มากระทบจิตใจ” (เยาวชนชาย 1)

2) ปัจจัยทางสังคมที่ผลักดันให้เยาวชนใช้บัญชีลับ ปัจจัยทางสังคมที่ผลักดันให้เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการใช้บัญชีลับเกี่ยวข้องกับความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความกดดันทางสังคม บัญชีลับจึงเป็นเหมือนพื้นที่ปลอดภัยที่สามารถแสดงออกได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องภาพลักษณ์ภายนอกและความคาดหวังของผู้อื่น ได้แก่ 1) ความกดดันจากสังคมและความคาดหวังจากผู้อื่น 2) ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม 3) วัฒนธรรมและค่านิยมทางออนไลน์

(1) ความกดดันจากสังคมและความคาดหวังจากผู้อื่น โดยเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความกดดันจากสังคมและความคาดหวังจากผู้อื่น โดยอาจรู้สึกกดดันตนเองจากการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นบนสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ต้องการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและสมบูรณ์แบบในบัญชีสาธารณะ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างตัวตนหรือแสดงพฤติกรรมตามบรรทัดฐานหรือความคาดหวังของสังคม เช่น การมีภาพลักษณ์ที่ดีเป็นที่ยอมรับ เป็นต้น เนื่องจากหากเกิดความผิดพลาดขึ้นจากการแสดงออกในบัญชีสาธารณะ หรือการแสดงออกที่แตกต่างหรือไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมจะทำให้ถูกเพื่อนหรือคนรอบข้างตัดสินว่าเป็นคนไม่ดีได้ หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่า “ทัวรลง” ดังนั้น การเลือกใช้บัญชีลับจึงเป็นหนทางหนึ่งที่ใช้ในการแสดงออกในเรื่องที่เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่มั่นใจหรือไม่แน่ใจ หรืออาจมีความคิดเห็นหรือมุมมองที่แตกต่างออกไปจากบรรทัดฐานทางสังคมหรือคนส่วนใหญ่

“แต่เราก็กลัวว่าการเห็นด้วยของเราจะเห็นต่างไปกับคนอื่น เลยเลือกที่จะแชร์ในบัญชีไม่เปิดเผยตัวตนแทน” (เยาวชนหญิง 1)

“ส่วนตัวเป็นคนแคร์ว่าใครจะมองเราอย่างไร ถ้าเราแชร์คอนเทนต์การเมือง หรือเรื่องของศิลปินที่ชอบ หรือโควความรูสึกต่าง ๆ ก็กลัวว่าคนจะมองว่าเราเพ้อ” (เยาวชนหญิง 2)

“บัญชีที่เปิดเผยตัวตนเราคิดมากกว่า เนื่องจากเราแคร์สายตาคนอื่นที่ติดตามเรา กลัวว่าจะคิดไม่เหมือนที่เราคิด” (เยาวชนหญิง 3)

“เมื่อประมาณสองปีเคยมีทัวร์ลง ก็ถึงขั้นจะไปแจ้งความเหมือนกัน เหมือนเราไปคอมเมนต์กับศิลปินในอินนั้น แล้วก็โดนทักท้วงไว้เกือบปี และมีแฟนคลับของคนนั้นกลับมารีทวีตและก็ทัวร์ลงหนักมาก” (เยาวชนชาย 1)

(2) ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม โดยเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มจากการเข้าร่วมในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้วยการเข้าร่วมกลุ่มเฉพาะที่มีความสนใจร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและได้รับการยอมรับจากกลุ่มซึ่งมักจะเป็นกลุ่มที่มีผู้ใช้บัญชีลับเช่นเดียวกันเข้ามาสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันโดยไม่ต้องรู้จักตัวตนที่แท้จริงของกันและกัน แต่หากสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ขึ้นในระดับเชื่อถือไว้วางใจกันและกันได้มากขึ้น อาจนำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูลบัญชีสาธารณะต่อไป ทั้งนี้ การเข้าร่วมกลุ่มเฉพาะของบุคคลที่มีความคิดเห็นหรือมีความสนใจในเรื่องเดียวกันยังสามารถช่วยให้เยาวชนผู้ใช้บัญชีลับสามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับกลุ่มเพื่อนหรือคนในครอบครัวที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้ด้วยการเลือกใช้อ้างอิงในการแสดงความคิดเห็นหรือพฤติกรรมที่ปรารถนาของตนเอง

3) วัฒนธรรมและค่านิยมทางออนไลน์ โดยในสังคมที่ให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวมากขึ้น เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงต้องการพื้นที่ส่วนตัวในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นและความรู้สึกที่แท้จริง รวมถึงภาพถ่ายหรือเรื่องราวในชีวิตประจำวันนี้อาจเกิดขึ้นอย่างหลากหลายรสชาติทั้งสุข ทุกข์ เศร้า เสียใจ ดังนั้น บัญชีลับจึงเป็นพื้นที่สำหรับเรื่องราวและเรื่องเล่าที่เยาวชนไม่ต้องการให้บุคคลอื่นหรือคนรู้จักรับรู้ แต่เรื่องราวดังกล่าวได้เกิดขึ้นจริงในชีวิตของเยาวชนผู้ใช้บัญชีลับ

“ถ้าไม่เปิดเผยตัวตน เราสามารถพูดออกมาได้เลยว่าวันนี้มันแย่ ไม่จำเป็นต้องพูดคำพูดดี ๆ แต่เราจะไม่พูดด้านแย่ ๆ ของเราในบัญชีเปิดเผยตัวตน” (เยาวชนหญิง 1)

“แต่พอกลับบ้านมาเรากลับรู้สึกเราคุยกับเพื่อนเยอะแล้ว อยากรู้คุยกับคนแปลกหน้ามากกว่าเพื่อน” (เยาวชนหญิง 2)

3) ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ผลักดันให้เยาวชนผู้ใช้บัญชีลับ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ผลักดันให้เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการใช้บัญชีลับจากการที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การสร้างและจัดการบัญชีลับเป็นเรื่องง่ายและสะดวกสบายมากขึ้น นอกจากนี้ ความหลากหลายของแพลตฟอร์มและองค์ประกอบต่าง ๆ ยังตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของผู้ใช้งานบัญชีลับได้เป็นอย่างดี ได้แก่ (1) ความง่ายในการสร้างและจัดการบัญชีในสื่อสังคมออนไลน์ (2) ความหลากหลายของแพลตฟอร์มออนไลน์ (3) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

(1) ความง่ายในการสร้างและจัดการบัญชีในสื่อสังคมออนไลน์ เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถเข้าถึงและจัดการบัญชีในสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่าย โดยปัจจุบันการสมัครใช้บริการสื่อสังคมออนไลน์สามารถทำได้ง่าย เพียงไม่กี่ขั้นตอนก็สามารถสร้างบัญชีใหม่ได้แล้ว และผู้ใช้งานยังสามารถปรับแต่งการตั้งค่าความเป็นส่วนตัวของบัญชีได้หลากหลายรูปแบบ ทำให้สามารถควบคุมการเข้าถึงข้อมูลของตนเองได้อย่างละเอียดมากขึ้น นอกจากนี้ การสลับไปมาระหว่างบัญชีสาธารณะและบัญชีลับทำได้สะดวกและรวดเร็ว

“มี 7 บัญชีค่ะ ทั้งอินสตาแกรม ดิกตอก เพชบุรี เอ็กซ์ ใช้งานแตกต่างกันค่ะ” (เยาวชนหญิง 3)

“มีการใช้อยู่ อยู่ในแพลตฟอร์มอินสตาแกรม และเอ็กซ์ มีทั้งสองบัญชีของทั้งสองแพลตฟอร์ม” (เยาวชนชาย 1)

(2) ความหลากหลายของแพลตฟอร์มออนไลน์ เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถเลือกใช้แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ได้หลากหลายแพลตฟอร์ม ซึ่งแต่ละแพลตฟอร์มก็มีจุดเด่นและกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกันออกไป รวมทั้งแต่ละแพลตฟอร์มจะมีลักษณะการใช้งานที่หลากหลาย เช่น การกำหนดกลุ่ม การสร้างสตอรี่ หรือช่องทางการสื่อสารแบบส่วนตัว เป็นต้น ทั้งนี้ เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกรายมีการใช้แพลตฟอร์มมากกว่า 1 แพลตฟอร์มในการใช้งาน และเยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางรายมีการใช้บัญชีลับมากกว่า 1 บัญชีในแพลตฟอร์มเดียวกัน หรือมีการใช้บัญชีลับมากกว่า 1 บัญชีในแพลตฟอร์มแตกต่างกัน

“แต่บัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนจะมีแค่เพื่อนสนิทหรือแคคนใกล้ชิด ซึ่งอันนี้จะเป็นของอินสตาแกรม แต่ถ้าในเอ็กซ์ก็จะย่อยไปอีก มีทั้งบัญชีที่ไม่เปิดเผยตัวตนเลย และเราจะติดตามแค่คนที่เราอยากติดตาม” (เยาวชนหญิง 1)

(3) การเข้ารหัสข้อมูลและการปกป้องความเป็นส่วนตัว
เยาวชนผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถปรับตัวเข้ากับความ
ก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่าง
รู้เท่าทัน สามารถใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ ช่วย
ปกป้องความเป็นส่วนตัวของตนเองได้อย่างเหมาะสม โดย
คำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้บัญชีลับในสื่อ
สังคมออนไลน์ และสามารถหาแนวทางในการป้องกัน
ผลกระทบหรือหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น
จากการใช้บัญชีลับและบัญชีสาธารณะได้ เช่น เลี่ยงการ
ตอบโต้ การบูลลี่ในสื่อสังคมออนไลน์ การกลั่นแกล้งทาง
ไซเบอร์ เป็นต้น ซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดกรณีพิพาทหรือผิด
กฎหมายได้

“เราไม่รู้วาทะเทคโนโลยีมันพัฒนาไปถึงขั้นไหน คนทั่วไป
อาจค้นหาเจออีเมลหรือเบอร์โทรที่ใช้สร้างบัญชีไม่เปิดเผย
ตัวตนนั้นหรือเปล่า และจะสืบมาถึงตัวเราได้” (เยาวชน
หญิง 1)

“มันเคยมีประเด็นในอีกข่าวถ้ามีคนทำอะไรแบบนี้
มีคนคอยดูถ้าทำเรื่องที่ฉาวและดัง เขาจะเริ่มสืบตัวตนของ
เรา ทำให้เราเลยต้องป้องกันตัวเองมากขึ้น” (เยาวชนชาย 1)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ลักษณะการใช้งานบัญชีลับและการ
ปกปิดตัวตนของเยาวชนมีวัตถุประสงค์และรูปแบบเฉพาะ
ในการใช้งาน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความต้องการเป็นส่วนตัว
2) ด้านสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างและควบคุมภาพลักษณ์
ที่พึงประสงค์ 3) ด้านการหลีกเลี่ยงการถูกตัดสิน 4) ด้าน
การใช้บัญชีลับในแพลตฟอร์มที่หลากหลาย สอดคล้องกับ
Sales (2016) ที่พบว่า 1) ความเป็นเพศและสื่อสังคม
ออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นเวทีสำคัญที่วัยรุ่น
ผู้หญิงแสดงออกและสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อย่างไร
ก็ตาม การมีส่วนร่วมในพื้นที่ออนไลน์ดังกล่าวได้นำมาซึ่ง
ความท้าทายใหม่ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการ
แสดงออกทางเพศ วัฒนธรรมป๊อป สื่อ และสื่อลามกได้
สร้างกรอบความคาดหวังและมาตรฐานความงามที่ค่อนข้าง
จำกัด ทำให้วัยรุ่นผู้หญิงรู้สึกถูกบีบบังคับให้ต้องแสดงออก
ในรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับทางสังคม เพื่อให้ได้รับความสนใจ
และการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน พวกเขาจึงมักจะพยายาม
สร้างภาพลักษณ์ที่ดูมีเสน่ห์และน่าสนใจผ่านการโพสต์
ภาพถ่ายและวิดีโอต่าง ๆ บนสื่อสังคมออนไลน์ โดยหวังว่า
จะได้รับ “ไลค์” และคำชมเชย ซึ่งจะช่วยเพิ่มความมั่นใจใน
ตนเอง 2) ผลกระทบต่อสุขภาพจิต การใช้สื่อสังคมออนไลน์
อย่างต่อเนื่องทำให้วัยรุ่นผู้หญิงต้องเผชิญกับการเปรียบ

เทียบตนเองกับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา การเห็นภาพลักษณ์ที่
ดูสมบูรณ์แบบของอินฟลูเอนเซอร์ทำให้เกิดความรู้สึกไม่
ดีกับตัวเองและเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา
และไลฟ์สไตล์ นอกจากนี้ การแสวงหาการยอมรับจากผู้
อื่นบนสื่อสังคมออนไลน์ยังสร้างความกดดันให้วัยรุ่นต้อง
รักษาภาพลักษณ์ที่สมบูรณ์แบบอยู่เสมอ ซึ่งหากไม่สามารถ
ทำได้อาจนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิต เช่น ความวิตกกังวล ซึม
เศร้า และความผิดหวังในตนเอง 3) สื่อสังคมออนไลน์บาง
แพลตฟอร์ม เช่น Instagram Snapchat และ Ask.fm ได้
กลายเป็นพื้นที่ที่วัยรุ่นผู้หญิงสามารถแสดงความคิดเห็น
และความรู้สึกที่ซ่อนเร้นได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องเปิดเผย
ตัวตนที่แท้จริง การโพสต์ข้อความที่ไม่ระบุชื่อหรือการใช้
ฟิลเตอร์ต่าง ๆ ช่วยให้พวกเขาสามารถแสดงออกได้อย่าง
ตรงไปตรงมาและได้รับการตอบรับจากผู้ที่มีความคิดเห็น
คล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตาม การแสดงออกในลักษณะนี้ก็
มีความเสี่ยงที่จะนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ได้เช่นกัน เช่น การ
ถูกคุกคามทางออนไลน์ การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัว และการ
สร้างความสัมพันธ์ที่ไม่แข็งแรง สอดคล้องกับทฤษฎีการลด
ความไม่แน่นอน (Uncertainty Reduction Theory: URT)
ที่มีเป้าหมายเพื่ออธิบายวิธีการที่ผู้คนสื่อสารกันในระยะ
แรกของความสัมพันธ์ โดยเน้นการลดความไม่แน่นอนผ่าน
การแสวงหาข้อมูลและการสร้างความเข้าใจร่วมกัน เพื่อ
จัดการกับความไม่แน่นอน บุคคลมักใช้กลยุทธ์ 3 รูปแบบ
ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมโดยไม่แทรกแซง (Passive
Strategy) การสอบถามข้อมูลผ่านบุคคลที่สามหรือแหล่ง
อื่น (Active Strategy) และการสื่อสารโดยตรงเพื่อขอข้อมูล
จากคู่สนทนา (Interactive Strategy) ทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บน
สมมติฐานว่าการสื่อสารที่เพิ่มขึ้นช่วยลดความไม่แน่นอน
ส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อย่างไร
ก็ตาม ระดับความสนิทสนม ความสมดุลของอำนาจในความ
สัมพันธ์ และการคาดการณ์ข้อมูลที่คาดว่าจะได้รับ แม้ว่า
URT จะช่วยสร้างความเข้าใจในบทบาทของการสื่อสารใน
กระบวนการพัฒนาความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี (Knobloch
& Solomon, 1999) นอกจากนี้ ภัทรินทร์ จิตรวคินกุล และ
ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ (2564) เสนอว่า มนุษย์สามารถเรียนรู้
และเลือกปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนให้เข้ากับสถานการณ์
ที่เปลี่ยนแปลงได้ โดยใช้การนิยามตนเองที่ได้รับการขัดเกลา
ทางสังคมของแต่ละคน ซึ่งเป็นกระบวนการเชื่อมโยงระหว่าง
อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal Identity) ที่พัฒนาไปสู่
อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) และกระบวนการที่
สังคมหล่อหลอมอัตลักษณ์ส่วนบุคคลให้กลายเป็นลักษณะ
เฉพาะของแต่ละบุคคล (Individual) เพื่อสร้างความแตก

ต่างใหม่ ๆ ในอัตลักษณ์ของตนเอง อัตลักษณ์ทางสังคม
จึงเป็นผลจากการนิยามสถานะทางสังคมของบุคคลโดย
สัมพันธ์กับผู้อื่น โดยที่ "ตัวตนในปัจจุบัน" สะท้อนถึงอัต
ลักษณ์ในขณะนั้น และ "ตัวตนที่เป็นไปได้" สะท้อนอัต
ลักษณ์ที่ต้องการสร้างในอนาคต โลกออนไลน์จึงเป็นพื้นที่
สำคัญสำหรับการแสดงตัวตนที่ปราศจากข้อจำกัดในโลก
กายภาพ (Nagy, 2010)

ส่วนสาเหตุที่นำไปสู่การใช้บัญชีลับและการปกปิด
ตัวตนบนสื่อสังคมออนไลน์ 1) ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่
ความต้องการ อัตลักษณ์และการแสดงออก ความต้องการ
ด้านความปลอดภัย การตอบสนองเชิงอารมณ์ 2) ปัจจัย
ทางสังคม ได้แก่ ความกดดันทางสังคม ความต้องการ
เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม วัฒนธรรมและค่านิยมทางออนไลน์
3) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ได้แก่ ความง่ายในการสร้างและ
จัดการบัญชี การสร้างบัญชีใหม่ทำได้ง่ายและรวดเร็ว การ
เข้ารหัสข้อมูลและการปกป้องความเป็นส่วนตัว สอดคล้อง
กับ พัน นิลพันธุ์ ฉัตรไชยยันต์ (2558) พบว่า สาเหตุของ
การสร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ของบุคคลที่มีชื่อเสียงประกอบ
ด้วย 2 ประเด็น สำคัญคือ สาเหตุด้านจิตวิทยาของการ
สร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ และสาเหตุด้านเทคโนโลยีของการ
สร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ ส่วนรูปแบบของการสร้างอัตลักษณ์
ออนไลน์ของบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นการเลือกนำเสนอตัวตน
ในด้านบวกมี 3 วิธีคือ 1) การสร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ผ่าน
การนำเสนอเกี่ยวกับตนเอง 2) การสร้างอัตลักษณ์ออนไลน์
ผ่านการแสดงความสัมพันธ์ทางสังคม และ 3) การสร้าง
อัตลักษณ์ออนไลน์ผ่านการบริโภคทางวัฒนธรรม รวมถึง
ผลการวิจัยของ ชัชฎา อัครศรีวร นากาโอเค และกฤษณ์ท
แสนทวี (2567) ที่พบว่า การสื่อสารอัตลักษณ์ของเยาวชน
ไทยผ่านเมตาเวิร์สมีการสื่อสารเกี่ยวกับคุณลักษณะ
ความรู้ ความสามารถ หรือศักยภาพของตนเองที่แตกต่าง
ไปจากความเป็นจริง เพื่อความต้องการให้ผู้อื่นในเมตาเวิร์ส
พึงพอใจในรูปลักษณ์หรือภาพลักษณ์ที่นำเสนอมากกว่ารูป
ลักษณ์ที่แท้จริง ซึ่งเป็นสาเหตุนำไปสู่การใช้บัญชีลับบนสื่อ
สังคมออนไลน์และยังสอดคล้องกับ Ebner (2000) เกี่ยว
กับบทบาทของบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในสังคมยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา
ตนเองและการสร้างภาพลักษณ์ภายนอกที่แตกต่างจากอัต
ลักษณ์ที่แท้จริงของบุคคล ภายใต้วัฒนธรรมเสรีนิยมใหม่
ที่เน้นการแข่งขันและความสำเร็จส่วนบุคคล ทำให้ผู้คน
จำนวนมากรู้สึกไม่มั่นคงและต้องการแสวงหาความหมาย
ในชีวิต จึงพยายามทำให้คนในปัจจุบันพยายามใช้สื่อสังคม
ออนไลน์ในการบริโภคและนำเสนอเนื้อหาและสร้างภาพ
ลักษณ์ที่ปรารถนาของสังคม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

พัฒนาแพลตฟอร์มที่ออกแบบมาเพื่อเยาวชนโดย
เฉพาะ หรือปรับปรุงแพลตฟอร์มที่มีอยู่ให้ตอบโจทย์เยาวชน
มากขึ้น ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้เยาวชนรู้สึก
ปลอดภัยที่จะเป็นตัวของตัวเอง อย่างแท้จริง ซึ่งจะช่วยลด
ความจำเป็นที่เยาวชนจะต้องสร้างบัญชีลับเพื่อปกปิดตัวตน
โดยแพลตฟอร์มควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีที่มี
ประสิทธิภาพในการรับมือกับการกลั่นแกล้งและการตัดสิน
อย่างรุนแรง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เยาวชนเลือก
ที่จะปกปิดตัวตน การสร้างระบบที่ช่วยให้เยาวชนสามารถ
รายงานพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้อย่างง่ายดายและมั่นใจ
ว่าจะมีการจัดการอย่างจริงจัง จะช่วยลดแรงจูงใจในการ
ปกปิดตัวตนลงได้

2. ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ออกแบบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งหาคำ
อธิบายเชิงลึกเกี่ยวกับสาเหตุของการใช้บัญชีลับในสื่อสังคม
ออนไลน์ จึงยังไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์และความเป็น
สาเหตุและผลได้แท้จริง ดังนั้น งานวิจัยครั้งต่อไปสามารถ
นำสาเหตุของการใช้บัญชีลับที่ได้จากงานวิจัยนี้ไปทดสอบ
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยฎา อัครศรีวร, นากาโอคะ, และ กฤษณ์ท แสนทวี. (2567). การสื่อสารอัตลักษณ์และตัวตนผ่านจักรวาลนามิตของเยาวชนไทย. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*. 12(1), 72–84. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/268704>
- ตระการตา วิวัฒน์อมรชัย. (2563). ‘แอคหลุมอินสตาแกรม’ โลกอีกใบของวัยรุ่นยุคดิจิทัล. *Nisit Journal*. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2566, จาก https://nisitjournal.press/2020/11/12/fake-instagram_mental-health/
- นราธิป วิรุฬห์ชาตะพันธ์. (2548). การสร้างอัตลักษณ์ในอัลบั้มภาพออนไลน์ (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐมน ธนาตระกูล. (2565). “แอคหลุม” โลกลับ ๆ หลายใบของคนโซเชียล. *Creative Thailand*. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2566, จาก https://www.creativethailand.org/view/article-read?article_id=33789&lang=read
- พรรณวดี ประยงค์. (2559). เรื่องของ “ตัวตน” บนโลกของเว็บไซต์โซเชียลเน็ตเวิร์ก: ขอบเขตของ “ตัวตนที่ปรารถนา” และ “ตัวตนที่เป็นจริง”. *วารสารศาสตร์*. 9(1), 7–32. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcmag/article/view/220058>
- พัน นิลพันธุ์ นัตรไชยยันต์. (2558). การสร้างอัตลักษณ์ออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันเครือข่ายสังคมบนโทรศัพท์มือถือ. *วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต*. 9(2), 123–145. สืบค้นจาก <https://ww2.dpu.ac.th/commarts/journal/upload/issue/RIAr2xIQfq>
- ภัทรินทร์ จิตรวคินกุล และ ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ. (2564). การสร้างตัวตนในสังคมโลกเสมือนจริงผ่านการเล่นเกม E.O.S. *วารสารมานุษยวิทยา*. 4(1), 156–187. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jasac/article/view/240978>
- รติกร สูงสมสกุล และ ณัฐชา วัฒนประภา. (2562). การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์บนเอ็กซ์ (X) เซก. ใน *เอกสารรายงานการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษา ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2* (หน้า 2013–2021). คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Motive Influence. (2563). Facebook เปิดเผยจำนวนแอคหลุม + สแปมในแพลตฟอร์มที่มีมากกว่า 4-5%. สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2566, จาก <https://www.motiveinfluence.com/blog/marketing/Facebookเปิดเผยจำนวนแอคหลุมในแพลตฟอร์มที่มีมากกว่า45/554>
- Affifi, T. A., & Afifi, W. A. (2009). *Uncertainty, information management and disclosure decisions: Theories and applications*. New York, NY: Routledge.

เอกสารอ้างอิง

- Berger, C. R., & Calabrese, R. J. (1975). Some explorations in initial interaction and beyond: Toward a developmental theory of interpersonal communication. **Human Communication Research**. 1(2), 99–112. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.1975.tb00258.x>
- Camacho, G., Reinka, M. A., & Quinn, D. M. (2020). Disclosure and concealment of stigmatized identities. **Current Opinion in Psychology**. 31, 28–32. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2019.07.031>
- Carpenter, A., & Greene, K. (2015). Social penetration theory. In M. L. Knapp & J. A. Daly (Eds.), **The international encyclopedia of interpersonal communication**. Wiley-Blackwell. Retrieved from <https://doi.org/10.1002/9781118540190.wbeic160>
- Cowan, S. K. (2020). Secrets and social networks. **Current Opinion in Psychology**. 31, 99–104. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2019.07.038>
- Cruddas, S., Gilbert, P., & McEwan, K. (2012). The relationship between self-concealment and disclosure, early experiences, attachment, and social comparison. **International Journal of Cognitive Therapy**. 5(1), 28–37. Retrieved from <https://doi.org/10.1521/ijct.2012.5.1.28>
- Homayoun, A. (2017). The secret social media lives of teenagers. **The New York Times**. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2017/06/07/well/family/the-secret-social-media-lives-of-teenagers.html>
- Knobloch, L. K., & Solomon, D. H. (1999). Measuring sources and content of relational uncertainty. **Communication Studies**. 50(4), 261–278. Retrieved from <https://doi.org/10.1080/10510979909388499>
- Larson, D. G., Chastain, R. L., Hoyt, W. T., & Ayzenberg, R. (2015). Self-concealment: Integrative review and working model. **Journal of Social and Clinical Psychology**. 34(8), 705–729. Retrieved from <https://doi.org/10.1521/jscp.2015.34.8.705>
- Nagy, P. (2010). Second Life, second choice? The effects of virtual identity on consumer behavior. A conceptual framework. In **Proceedings of FIKUSZ '10 Symposium for Young Researchers** (pp. 167–180).
- Sales, N. J. (2016). **American girls: Social media and the secret lives of teenagers**. Alfred A. Knopf.